

geen revolutie, maar evolutie is haar doel. 5e. Zij heeft geen onderling hulpbetoon, maar de beoefening van hulpvaardigheid en menschenliefde op het oog. 6e. Zij is geen vereeniging van weldadigheid.

Maar wat bedoelt de Vrijmetselarij dan wel?

Mr Carpentier Altling („Kerk en Seete“, Serie VI, no. 8, blz. 35) zegt, dat zij twee dingen bedoelt: de geestelijke en zedelijke zelfontwikkeling, en te arbeiden ten nutte der gemeenschap.

Een der Duitse Loges n.l. „Zur edlen aussicht“, omschrijft het doel aldus: „De bond der Vrijmetselaren is een menschelijk-broederlijke vereeniging van vrije mannen tot verdediging en aankweeking van ware humaniteit (menschelijkheid).“

En Alexander Adam („Geheimen der Vrijmetselarij“, blz. 23, 29) voegt daaraan toe: „Wij begroeten in haar de moeder van alle ontwikkeling, beschaving, lijdzzaamheid, verdraagzaamheid — de bron der werkdadige liefde, der heldhaftige edelmoedigheid — de kweekster van al wat maar schoon en goed, grootsch en verheven is — de wortel van alle menschelijke deugden en alle ware verdiensten“, en verder: „niet enkel ontwikkeling des verstands, maar ook de veredeling des harten“, enz. Anderen noemen als doel: aankweeking van „Goede Gedachten, Goede Woorden en Goede Daden“.

Lessing („Gesprekken“, enz., blz. 21—27) verheft de Vrijmetselarij als een hoog Godsdienstig genootschap boven alle partij- en geloofsverdeeldheid. De menschen worden door de Standen, Staten en Godsdiensten droevig gesplitst en verdeeld. Maar zij zijn allen één en de Vrijmetselarij stelt zich het verheven doel voor, om die verdeelde menschen toch zooveel mogelijk weer samen te vereenigen.

En door welke middelen moet, om al die woorden en begrippen in één woord samen te vatten, dat groote humaniteitsdoel bereikt worden? Alleen door arbeid zegt Alex. Adam, want arbeid is de eerste levensvraag voor den mensch. Aan den arbeid hebben wij immers de ontginningen der wildernissen en allerlei geniale scheppingen te danken, enz. Door daden zegt Lessing, door de daden der Vrijmetselaars, die dergelijke daden bij anderen opwekken.

Maar genoeg voor ditmaal. Laten wij in een volgend art. het karakter der Vrijmetselarij gaan beschouwen.

Uitniden.

JOH. JANSEN.

UIT DE SCHRIFT.

Blank.

Mijn Liefste is blank en rood: Hij draagt de banier boven tienduizenden. Hooglied 5:10.

Mocht de peinzing over het lijden des Heeren u tot de bekentenis brengen, welke eens de Hoogliedbruid aflei: Ik ben krank van liefde, o mijn ziel.

Krank te zijn van liefde tot Jezus, wat is dat zalig!

Welk een vervuld zijn van Zijn beminnenswaardigen Persoon houdt dat in.

Welk een saamtrekking van al uw begeerten op één punt wordt daarin uitgedrukt: had ik Hem maar bij mij om Hem mijn liefde te betuigen!

Welk een afhankelijkheidsgevoel spreekt hieruit: als Hij van mij verwijderd is, dan jammer ik het uit, dan ben ik ziek. Er is voor mij maar één middel ter genezing: dat ik Hem nabij weet, dat ik als aan Zijn zijde mag wandelen, dat ik mij vlijen mag aan Zijn warme borst.

En zie, o ziel, dan zullen er komen, die u vragen: waar is God, Dien gij verwacht? Waar is uw Jezus, aan Wien gij u met lichaam en ziel hebt overgegeven?

Of gelijk de jaloersche Jeruzalemsche maagden de Hoogliedbruid lastig vielen: „Wat is uw Liefste, meer dan een ander liefste, o gij schoonste onder de vrouwen! wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, dat gij ons zoo bezworen hebt.“

De wereldsche zielen hebben ook haar liefsten. Maar zij vinden in hen nooit wat gij in uw Liefste vindt.

Zij kunnen zich niet aan de liefde van hun liefsten koesteren.

Daarom veranderen zij vaak van liefste.

Of zoo zij den ééne trouw blijven, klagen zij, dat nu de eerste tijden voorbij zijn, zij elkander toch tegengevallen zijn.

Zij kunnen het niet velen, o ziel, dat gij nog altijd zoo enthousiast van uw Liefste kunt zingen.

Zij kunnen het vooral niet begrijpen, dat gij in den griezeligen Smarteman nog iets aantrekkelijks, nog iets verrukkelijks, nog iets liefs kunt zien.

Maar verklaar u dan nader, o ziel, gelijk ook de Hoogliedbruid deed.

Mijn Liefste, zoo schalde haar stem tusschen Jeruzalem's bergen, mijn Liefste is blank.

En moogt gij dat niet met meer reden herhalen.

De Hoogliedbruid beschreef in deze woorden zijn uiterlijk. Hij was blank van gelaatskleur. Dat gold algemeen als een teeken van adel. Zij voelde zich zijns niet waardig. Want zelf was zij zwartachtig. Hoe was het mogelijk, dat hij haar gekozen

had. Toch was zij van zijn liefde zeker. Hij loog niet.

Maar lei gij bij deze woorden op zijn innerlijk allermeest.

Hoe hebt gij vooral in de lijdensgeschiedenis niet telkens gelegenheid om het bij uzelf te herhalen: mijn Liefste is blank.

Als daar in den Joodschen raad gekonkeld wordt om toch maar eenige beschuldiging tegen Hem voort te brengen, als zelfs de valsche getuigen, die gehuurd werden, niets konden verzinnen, dat voor een rechtsverkrachtende vierschaar houvast bood, juich het dan uit: mijn Liefste is blank!

Als daar de stadhouder verschillende malen moet verklaren: ik vind geen schuld in dezen mensch, wend u dan tot de wereldsche zielen met vragende, triomfantelijke oogen: zei ik het niet, mijn Liefste is blank?

Als daar de bode het paleis binnentreedt met de smeking van Pilatus' vrouw: heb toch niet te doen met dezen Rechtvaardige, want ik heb veel geleden in den droom om Zijnentwil, doe het dan nogmaals en met steeds groeiende liefde hooren: mijn Liefste is blank!

Als daar de stadhouder zich de handen wast ten teeken van Zijn onschuld, protesteer dan: slechts één is er onschuldig en dat is Hij, die vóór u stond. Mijn Liefste en Hij alleen is blank!

Als daar een harde moordenaarsziel week wordt en zijn makker bestraft: vreesst gij ook God niet, waar gij in hetzelfde oordeel valt, en wij toch rechtvaardig, want wij ontvangen straf waardig aan wat wij gedaan hebben, maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan, dan merkt gij met blijdschap, hoe daar een verwante ziel aan het woord is, dan heet gij hem welkom in het Godsrijk, dan dankt gij hem voor zijn moedige maning en gij zoudt hem, indien hij mogelijk ware, nog willen toevoegen: lieve broeder moordenaar, houd daaraan vast, als straks het stervend oog u breekt en het klamme doodszweet van het hoofd u leekt. Want dat is eeuwige, zalige waarheid: mijn Liefste is blank.

Ja, ziel, Hij blank en gij van nature vuil.

Gij past niet bij elkaar.

Dat wordt straks een mésalliance, een ongelijk huwelijk, dat slechts ongeluk waarborgt, zoo sluistert een hoonende stem.

Maar wordt niet beangst, o mijn ziel. Buig u niet neder.

Zijn lijden en sterven en opstanding dienen om ook u blank te maken. Om uw moriaansgestalte te veranderen en uw luipaardsvlekken weg te wassen.

Hij, de rechtvaardige, wil onder de velen ook u rechtvaardig maken.

Met Zijn onschuld zal Hij de schuld, waarin gij ontvangen en geboren zijt, voor Gods aangezicht bedekken.

Indien Hij waarlijk uw Liefste is, vertoonen zich nu reeds witte stipjes op u, roetkleurige ziel.

Hij is door den Geest Zijn heiliging aan u begonnen.

Straks zal Hij u voor den Vader stellen als een reine bruid.

Dan is Hij blank en zijt gij blank.

Zijn blankheid in Zijn lijden houdt de verzekering in, dat gij het straks geheel zult worden, zoo gij slechts met Hem wilt lijden.

Roep het, Hem volgend op het lijdenspad en gedachtig aan uw bruiloftslag, te luider: Mijn Liefste is blank! HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Van Amerikaansche Boeken.

I.

Wie weleens in de straten onzer groote steden voor de etalages der boekwinkels blijft kijken, wordt er door getroffen, dat hij daar zooveel Engelsche lectuur vindt.

Stapels of rijen van Engelsche romans in schreeuwende omslagen, geïllustreerde Magazines in bontkleurige toiletten zijn er op berekend het oog tot zich te trekken.

Maar niet alleen in drukdoenerij, ook in aantal overtreffen zij zeer ver de Fransche en Duitse boeken.

Wel zijn de Fransche werken door de valuta wat sterker vertegenwoordigd dan een poos geleden, maar de Engelsche winnen het toch.

Bij ons vreemde-talen-lezend-publiek is Engelsch op het oogenblik troef.

Voor al bij jonge meisjes schijnen zij zeer in den smaak te vallen.

Toch mag dit verschijnsel tot haar niet worden beperkt.

Het zou stellig interessant zijn eens eenige gegevens daaromtrent van boekhandelaren, houders van leesbibliotheken, directeurs van leeszaalen te ontvangen.

Maar ik geloof in mijn schatting niet mis te zijn, wanneer ik beweer, dat er meer Engelsch gelezen wordt, dan Fransch en Duitsch te zamen.

De oorlog heeft daartoe ongetwijfeld het zijne toe bijgedragen.

Werden Engelsche officieren door vele dames uit het Haagje niet als een soort halfgoden vereerd?

De gedragingen dezer schoonen of zich schoonwanenden grensden inderdaad aan het belachelijke. Evenwel kon ook daarvoor eenige voordielde voor het Engelsch en zijn literatuur worden waargenomen.

Of dit op zichzelf moet worden afgekeurd?

Och neen.

Waarom?

Over het geheel worden hier veel Engelsche boeken gelezen van tamelijk geringe innerlijke waarde.

Laten wij ze gerust prullaria noemen.

Doch ons lijkt het avontuurlijke, romantische, dat men in den regel in die Engelsche boeken vindt, minder gevaarlijk dan het geraffineerd mondaine, het zondig amoureuse der Fransche en het niet zelden zwolp perverse der hedendaagsche Duitse literatuur.

Ook kan het geen kwaad, dat men, waar men zich zoolang naar het Oosten en Zuiden oriënteerde, zich nu ook eens van het geestesbeweeg in het Westen op de hoogte stelt.

Dat keert zekere eenzijdigheid.

Maar uitdrukkelijk moet daarbij gewaarschuwd tegen twee dingen.

Allereerst, dat men zich niet van eigen bodem vervreemde.

Er zijn er, die zoo belust zijn op vreemde literatuur, dat zij de Hollandsche er om verwaarloozen.

Dat berokkent niet alleen schade aan onze uitgevers. Want om hun belang te dienen schrijven we dit artikel niet.

Maar men doet er bovenal zichzelf schade mee.

Men stompt het gevoel voor eigen taal af.

Men stelt zich meer en meer buiten het volksleven.

Men wordt een bedelaar in de achterbuurten van Londen — want zoo vrij zich bewegen als in zijn moedertaal kan men zich toch niet — terwijl men zich in zijn schoone Hollandsch rijk kon voelen.

Doch er is nog een tweede.

Waar vindt men het degelijke geestelijke voedsel — en dat heeft men voor een deel toch in zijn boeken te zoeken — dat de Hollandsche taal biedt?

Waar vindt men in het Engelsch — om nu eens van godsdienstige literatuur te spreken — auteurs als Kuyper en Bayink?

Wat krijgt men aan de overzijde anders dan een aansporing tot praktisch christendom, waaraan de christelijke en bovenal de Gereformeerde grondslag ontbreekt?

In dit opzicht is ons land bijzonder gezegend.

En mag men dien zegen miskennen?

Mag men grijpen naar lectuur van minder geestelijk gehalte, omdat zij in vreemde aarde is gegroeid?

Moet alzo ons dringend advies zijn onze eigen literatuur bovenaan op de lijst te plaatsen, dit beteekent niet, dat de drang om in een buitenlandse godachtenwereld van tijd tot tijd te vermeenen, behoort te worden gefnuikt.

Wordt ons advies gevolgd, dan mag men gerust voor dien expansiedrang bevrediging zoeken.

Dat kan verruimend werken.

Maar dan neem ik ook de vrijheid om de aandacht van Engeland eens op Amerika te vestigen.

Daar is in den laatste tijd een reeks boeken verschenen, welke ons als Gereformeerden belangstelling moeten inboezemen.

Men kan zich bij het lezen er van naar hartelust in het Engelsch oefenen.

Men wordt als vanzelf in een andere omgeving overgeplaatst.

En toch behoeft men eigen geestesfeer daarvoor niet te verlaten.

Integendeel, het contact met de geesteskinderen van Calvin aan den anderen kant van den Atlantischen Oceaan, dat nu nog veel te wenschen overlaat, zal er door worden gesterkt.

Mag ik er eens een paar noemen?

Antinomianisch.

Reeds vaker schreven we over de Gereformeerde Gemeenten.

Als een der karakteristieke trekken noemden we het antinomianisme, dat in die kringen heerscht.

Men vroeg mij dit te willen aantonen.

Op velerlei zou ik de aandacht kunnen vestigen.

Op de schrijvers, die er worden gelezen.

Stukken uit preeken zou ik kunnen voorleggen.

Ik zou ook kunnen wijzen op de verontwaardiging van d. H. te L. in de „Saambinder“ tegen hen, die het eenzijdige in Kohlbrugge in het licht stelden. Deze redacteur ontstak zelfs in toorn en dreigend klonk het: „Tast mijn Gezalften niet aan.“ Nu was Kohlbrugge voorzeker geen antinomian, maar hij liep er wel gevaar voor en meer dan een van zijn volgelingen is er niet van vrij te pleiten.

Maar laat ik mij liever beperken tot de gesprekken tusschen Bart en Kees in genoemd blad, die toch meer het „leven“ geven, zooals men dat weleens noemt.

In de laatste nummers gaat het over het sterven van Mozes.

Eigenaardig is het, hoe gretig daarin een Rabbinische verklaring, naar het heet, wordt overgenomen, als het maar de godsdienstige voorstel-

lingen v
in het
Of wa

Dan
De r
het v
den
stori
die b
gesto
Ke
Ba
Mozes
teelen
Ke
H
linge

En iel
zich „op
heeft „d

Zoo
(zooa
Golgo
Ke
tucht
Ba
van

den
dat z
„sterv

Zoo
verzo
zoo
zonde
dat o
God

Ke
bekon
dat t

Ba
broke
wekl
willen
dag v
met t
wat

-schul

Men h
het antir

De ste
de Ezau
Mozes

van de

Maar
Ook n

Daar t
dezer ric

Ook v
wordt af
schuld e

op het g
ontdekke
Indien

heil te v
bekeering
niet geh

der gena
wat ande

Maar
de Heere
makend l

is om de
te komen

Dat wr
Dat ral

Maar
in, dan j
doet ned

Zooals
zielen op

Tot we
nisme on

volgende:

Ba
daar
wet

ganscl
Ke
al zo

sterve
maar
Ba

Godsd
dood
meord

van.
sterve
ligt, o

me w
die zi
sterve
tussch
dood

Ke
Ba
in het
en ee
een fl
Dan 1
Zoo 1

lingen van de Gereformeerde-gemeenten-menschen in het gevele komt.

Of wat zegt ge hiervan?

Dan sterft Mozes „naar den mond des Heeren“. De rabbijnen vertellen het woordje „naar“ door het woordje „aan“, dus alzo sterft Mozes aan den mond des Heeren. Men zegt, dat Mozes gestorven is in de liefdesomhelzing van Zijn Heiland, die hem kust, onder welke zalige kus Mozes is gestorven.

Kees. Dus, door den Heere dood gekust?

Bart. Ja, zoo zegt men het. Men denkt, dat Mozes onder de zachte uitingen van 's Heeren leederste liefdehart den hemel is binnengegaan.

Kees. Zalige Mozes!

Bart. Ja! En de dood van al Gods lievelingen zal wel iets dergelijks zijn, Kees.

En iets verder volgt dan, dat de Heere Jezus zich „op“ het hout des kruises voor de Zijnen heeft „doodgeliefd“.

Zoo sterft de zinnebeeldige Mozes en ligt hij (zooals men dat wel eens zegt) begraven op Golgotha.

Kees. Nu zouden we hem zien sterven als den tuchtheester tot Christus.

Bart. Juist. Dat is juist de heerlijke betekenis van het sterven van Mozes aan deze zijde van den Jordaan. Mozes kon het volk niet inbrengen, dat zal Jozua doen, maar dan moet eerst Mozes sterven.

Zoo kan de wet ook ons niet inbrengen in de verzoende gemeenschap met den Heere. En toch, zoo gauw als de Heere ons aan onze schuld en zonden zaligmakend komt te ontdekken, dan is dat ons streven, om door het doen der wet met God in vrede te komen.

Kees. Ja, dat vindt men nu toch bij al Gods bekennerde volk. Hoe zou dat nu toch komen, dat dit zoo algemeen is?

Bart. Dat is omdat wij staan in een verbroken werkverbond. Wij allen worden in het werkhuis van Mozes geboren. Kees. En daarom willen wij, al moeten we dan ook vijf schaf per dag werken, langs den weg van het werkverbond met God in vrede zien te komen. Beter maken, wat wij bedorven hebben en betalen, wat wij schuldig zijn, dat is ons streven.

Men hoeft nog geen kenner te zijn om hierin het antinomianisme te ontdekken.

De stem is Jakob's stem, maar de handen zijn de Ezau's handen van deze dwaling.

Mozes' dood zou o.m. ook beteekenen het sterven van de wet als tuchtheester tot Christus.

Maar de wet blijft tuchtheester tot Christus. Ook nu.

Daar hebt ge al iets van de vijandige houding dezer richting tegenover de wet.

Ook valt het hier op, dat het „doen der wet“ wordt afgekeurd bij hen, wie de Heere aan hun schuld en zonden zaligmakend „komt“ (men lette op het gebruik van dit woord in die kringen) te ontdekken.

Indien Bart zijn vriend onderrichtte, dat zijn heil te verbinden aan goede werken ook na de bekeering nog voorkomt, dat de bekeering er ons niet geheel van afbrengt, dat we in de praktijk der genade nog zooveel tekort schieten, ware dit wat anders.

Maar om het zoo te bekijken, dat „zoo gauw de Heere ons aan onze schuld en zonden zaligmakend komt te ontdekken“, het dan ons streven is om door het doen der wet met God in vrede te komen, is geheel scheef.

Dat was veel vroeger ons streven.

Dat raken we ook nooit heelemaal kwijt.

Maar het dwaze daarvan zien we nooit beter in, dan juist wanneer God Zijn licht in onze ziel doet nederdalen.

Zooals het hier wordt beschreven leidt men de zielen op een dwaalspoor.

Tot welk een lijdelijkheid, aan het antinomianisme onafscheidelijk verbonden, dit leidt, toont het volgende:

Bart. Zoo, zoo, is dat je toestand? Ja, jongen, daar is maar één raad op, en dat is, dat je der wet sterft en voor Christus neervalt als een gansch verloren.

Kees. Hoe moet je dat dan doen. Ik heb dat al zoo dikwijls gehoord, dat ik aan de wet moet sterven en ik heb het al zoo dikwijls beproefd, maar ik leef nog. Hoe gaat dat dan?

Bart. Wel, Kees! sterven aan de wet is een Godsdaad, jongen. Je kan en je mag jezelf niet dood maken, dan zijt ge een geestelijke zelfmoordenaar. Ach, jongen, ik weet daar ook wat van. Als ik Gods volk hoorde zeggen, dat men sterven moest en dat achter den dood het leven ligt, dan heb ik dat ook wel beproefd. Ik heb me wel dood gehouden en die zijn er wel meer, die zich dood houden en nu zeggen, dat ze gestorven zijn. Maar er is een groot verschil, Kees, tusschen een die zich dood houdt en een die dood is.

Kees. Wat is dat dan voor verschil?

Bart. Dat zou je eens zien, als je die twee in het open veld neerlegde, een werkelijk doode, en een die zich dood houdt, en als er dan eens een flinke hagelbui komt, dan moet je eens zien, dan krabbelt die levende weer gauw overeind. Zoo is het ook geestelijk: die niet waarlijk gestorven is, begint, als het er spant, altijd weer zichzelf te helpen. De dooden worden door den Heere Jans hier afgebeeld door Jozua, geholpen. Die zoete Jezus zegt: „Ik zal u niet verklagen

bij den Vader, maar die u verklaagt is Mozes, op welken gij gehoopt hebt.“ Straks gaat hij als den doorbreker voor uw aangezicht. Dat zien we bij de volgende legering.

Bart zegt: Je kan en je mag jezelf niet doodmaken, dan zijt ge een geestelijke zelfmoordenaar.

De Heere zegt: „Indien gij door den Geest de werkingen des lichaams doodt, zoo zult gij leven“ (Rom. 8:13). En: „Doodt dan uw leden, die op de aarde zijn“ (Kol. 3:5).

Bart is lang zoo diep niet ingeleid in de waarheid, als hij van zichzelf wel denkt. Zijn grootvaderlijk „jongen“ kan dit niet verhelpen.

Zijn heele advies komt hierop neer: niks doen, wachten.

Maar wij stellen daartegenover, dat uit de vruchten de boom zal worden gekend.

Wanneer iemand uit zijn doodstaat ontwaakt, dan mag hij niet blijven liggen uit overweging, dat hij anders iemand is, die zich dood heeft gehouden, maar dan staat hij op en wandelt voor Gods aangezicht.

Juist uit dat opstaan en dat wandelen blijkt, dat God hem levend gemaakt heeft.

Bart bezondigt zich door zoo te schrijven tegen de schroomvallige zielen van Gods kinderen en mitsdien tegen Godzelf.

Hij wil binden, waar de Heere heeft vrijgemaakt. Hij houdt in onrust, waar de Heere Jezus lokt: Ik zal u rust geven.

Hij gebiedt: niks doen, waar de Heere noodt: neemt mijn juk op u en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.

Als de Heere ons aan onze schuld ontdekt, dan heeft Hij ons ook levendgemaakt, dan moet ook het leven zich uiteten, dan moeten wij „doen“ uit dankbaarheid.

Dan zal zich 't hart aan onze daden paren.

Helaas!

Het antinomianisme verstaat dit niet.

Thans Rotterdam.

In het kerkeradsverslag van Rotterdam lezen wij:

„Br H. ... brengt ter sprake of 't mogelijk zou zijn, dat door de Kerk van Rotterdam ook een Hongaarsch student in de theologie, wat de kosten van zijn studie betreft, voor haar rekening zou kunnen worden genomen.“

Dank aan dien broeder voor zijn initiatief.

Wat de kerkerad dienaangaande besloot, staat er niet bij.

Maar mij dunkt, zijn vraag zal wel weerklink hebben gevonden.

Misschien wordt ze nog nader besproken.

En als Rotterdam er zich voorspant, kan men op gunstigen uitslag rekenen.

De Rotterdammers kwamen nog nooit achteraan.

Bond van Mannenverenigingen.

Een inzender vroeg ons oordeel over den Bond van Mannenverenigingen.

Hij is niet tegen een Mannenvereniging.

Maar hij wil die een uitsluitend plaatselijk karakter laten dragen.

Dat de Mannenverenigingen in ons vaderland zich in een Bond vereenigen, daarvoor voelt hij niets.

Toch zijn wij een tegenovergestelde meening toegedaan.

Een Bond achten wij in alle opzichten aanbevelenswaardig.

Voor eerst zal het meer algemeene karakter, dat daardoor elke Mannenvereniging krijgt, de plaatselijk-kerkelijke toestanden ten goede komen. Vroeger zag menige kerkerad dikwijls met leede oogen zulk een Vereeniging verrijzen. Het is wel voorgekomen, dat predikanten en andere kerkeradsleden er zich min of meer vijandig tegenover stelden. En ... hoewel wij zulk een houding niet in bescherming nemen, toch heeft meer dan één Mannenvereniging het er een weinig naar gemaakt. Juist doordat men zich in den engen kring van het plaatselijk-kerkelijke bewoog, werd zij een vrije tribune om zijn grieven over plaatselijke toestanden te luchten. Op zoo'n vereeniging werd soms een min of meer georganiseerde oppositie tegen den kerkerad uitgeoefend. Dat nu wordt door een Bond, gelijk die thans bestaat, voorkomen.

De onderwerpen betreffen meer de roeping der geloovigen in onzen tijd en de debatten staan daarmee opeens op hooger peil. De geestelijke kennis wordt meer verdiept en het geestelijke leven meer verwakkerd. De kerkerad ondervindt geen tegenwerking, maar steun. Hoe meer men plaatselijke gevoeligheden ontziet, des te verstandiger handelt men.

Vervolgens brengt zulk een breedere organisatie tal van voordeelen met zich. De vereenigingen kunnen van elkanders inzichten profiteeren. Zoo komen ze veel eenzijdigheden te boven. Samen kunnen zij een orgaan onderhouden, dat leiding geeft. Blevén zij op zichzelf staan, dan zou in menige plaats de weg, door Eénvoogen gewezen, worden gevolgd. Maar nu ontvangen zij deskundig advies.

En om het hierbij te laten — concentratie van krachten wordt hierdoor bevorderd. Wat bij isolement elke vereeniging op zichzelf zou moeten verrichten, kan nu vaak door een kundig bestuur,

gekozen door alle vereenigingen, worden verwerkt. Veel arbeidskracht wordt hierdoor uitgespaard. En die arbeidskracht kan weer tot een ander doel worden aangewend. In onzen tijd moet vooral worden gewaakt tegen krachtsverspilling.

Als de Mannenverenigingen in het rechte spoor worden gehouden, kunnen zij uitnemend werken.

En het tegenwoordige bestuur lijkt mij samengesteld uit voortreffelijke machinisten, wisselwachters en ingenieurs.

Het traktementsprobleem opgelost.

Een korrespondent verwijst voor de oplossing van het traktementsprobleem naar Paulus, dien hij den apostel van den „Dorschenden Os“ noemt.

Deze, schrijft hij, „maakte tevens tenten, opdat het evangelie een ongehinderden loop zou hebben. Niemand zou zeggen: hij wordt er ook voor betaald. Iets hiervan de lezers van „De Reformatie“ op de levensreis mee te geven en voor oogen te stellen, zou opvoedend werken en de ontzaglijke taak van de politieke bladen helpen verlichten.“

Ondersteld mag worden, dat onze broeder de principiële argumenten tegen zulk een beroep op den apostel Paulus, als b.v. dat hijzelf er op wijst in deze een uitzonderingspositie in te nemen, reeds vroeger heeft gelezen.

Doch tot ons leedwezen schijnen die hem niet te hebben overtuigd.

Laten wij het dan eens over een anderen hoeg wonden en erg praktisch worden.

De predikant zal dan naast zijn roeping ook een beroep, een wereldlijk beroep, hebben.

Maar welk beroep?

Tenteumaken als de apostel zal niet gaan. Daar is in onze omgeving geen droog brood mee te verdienen. Als alle tenten voor jongens- en meisjeskampen eens over de predikanten werden verdeeld, zouden ze ieder misschien een baan mogen leveren. Maar daarvan kan de schoorsteen niet rooken. En voor circustenten te werken ... onze broeder zou als goed Gereformeerd mens, de eerste zijn, om zich daartegen te verzetten.

Dus dat is van de lijst geschrapt.

Wat nu?

Onze predikanten moeten zich nog al veel bemoeien met financiën. Wat wordt er op de kerkelijke vergaderingen niet veel tijd besteed aan geldelijke belangen! Hulpbehoevende Kerken, Pensioenen, Zending, Provinciale fondsen, Classiskosten. Er wordt niet nullen gesmeten of het maar niets is. Met een weinig verbeelding zou men kunnen wanen op de beurs te zijn. Wat denkt onze broeder van hoekman op de beurs?

Wellicht oppert hij het bezwaar: neen, dat gek niet. Dan naar wat anders gezocht. Onze predikanten zijn in 't gemeen nog al van de tongriem gesneden. Ik heb gehoord van een predikant buiten functie en wiens werk als agent van levensverzekeringen zeer gewaardeerd werd. Hij diende zich aan als Ds Die, en niemand wief zooveel klanten als hij. Nu is men niet aan levensverzekeringen gebonden. Men kan hem b.v. ook aanbevelen als reiziger in wijnen, of zoo gij principieel geheelonthouder zijt, dan reiziger in avondmaalswijn. Of reiziger in alle branches. En als hij in den trein zit, kan hij traktaatjes, die hij natuurlijk altijd bij zich heeft, uitdeelen en er over spreken met zijn medereizigers in dubbele betekenis. Is dat geen idee.

Gij kunt hem vanzelf ook vennoot maken in uw zaak, als gij tenminste zakenman zijt. Of indien gij winkeliert, adviseer hem uw concurrent te worden. Of indien gij renteniert, geef hem de helft van uw rente.

U ziet, er zijn vele mogelijkheden.

Ik laat aan u de keuze.

Want het zou niet geoorloofd zijn om den predikanten toe te voegen: gaat heen en maakt tenten als u van te voren weet, dat zij niet gelijk zullen worden aan den dorschenden os, maar aan den os, wiens eigenaar is gevlucht, toen hij zag, dat de schuur in brand stond.

U moet meer positief zijn en hun een behoorlijke positie aan de hand doen.

Dan zal ik dit door „De Reformatie“ bekendmaken.

Mits gij dan ook op gezegeld papier belooft: 1o. dat gij nooit kritiek zult oefenen op hun preeken, omdat ze weinig bestudeerd zijn. De „zaak“ zal vaak hun heelen persoon eischen. Preeken doen ze „en passant“.

2o. dat gij u niet beklagen zult, als hij de groote helft van het jaar geen catechisatie houdt en de lieve jeugd verwildert;

3o. dat gij, als gij in het ambt staat, jeugdouders zult worden;

4o. dat gij niet zult mopperen, wanneer gij doodziek zijt, omdat de dominee u niet heeft bezocht;

5o. dat gij uw dominee geen verwijt zult maken, wanneer hij 's Vrijdagsavonds zijn reisvalies neerzet en gij hem komt berichten, dat er een gemeentelid begraven is, van wiens ziekte hij niets af wist en dat de stervende tot het laatste toe om den predikant had geroepen;

6o. dat gij zult zorgen, dat uw dominee binnen korten tijd weer een andere standplaats krijgt. Immers had Paulus niet alleen veel meer gaven dan uw dominee, maar hij bleef overal maar kort.

Soms slechts een paar dagen. Dat hij bepaald huisbezoek of ziekenbezoek heeft gedaan, leest gij niet. Van catechiseeren nog minder. Als gij uw predikant naar Paulus wilt modelleeren, gelieve het dan ook konsekwent te doen.

Als gij dat alles zwart op wit mij toegezonden hebt, dan is het traktementsprobleem zijn oplossing nabij.

Want dan zult gij in gelijken geest de onderwijzers aanpakken. Misschien houdt gij hun dan nog wel het rekensommetje van minister-De Visser voor — was het ook niet, dat de onderwijzers gemiddeld slechts 2½ uur per dag werkten? Voor hun vrijen tijd zult gij dan ook wel een loonenden uitweg weten.

Ook tot de ambtenaren zult gij dan kunnen spreken: wal jammerit gij over loonsverlaging! Gaat 's avonds boekhouden.

Alleen zal het leger der werkelozen aangroeien tot driekwart van ons volk.

Maar wat nood!

Uw belasting is er goed voor. Ze zal stijgen tot 99 percent van uw inkomen.

Zie, nu ben ik eens niet principieel geweest.

Nu heb ik de „zaak“ eens zuiver praktisch bekeken.

— Tooneel-rumor.

Het is weer rumor in casa.

En dat over het tooneel.

Voor een paar jaar beleefden wij iets dergelijks, wat de studenten te Amsterdam betreft.

Kort daarna ging het den studenten te Kampen aan.

En nu geldt het weer de studenten aan de Vrije. Tenminste... zoo wordt het van onderscheiden kanten voorgesteld.

Ook naar waarheid?

Reeds schreef zeer ad rem Prof. Grosheide in „De Heraut“:

„Van verschillende zijden, ook in den vorm van ingezonden stukken bestemd voor ons blad, worden inlichtingen gevraagd of afkeuring uitgesproken over een tooneeluitvoering, die in de week van 13—19 April door een gezelschap van Christen-studenten in den Stadsschouwburg te Amsterdam zal worden gehouden.

Wij achten het niet overbodig mee te deelen, dat deze uitvoering niet uitgaat van het Studenten-corps aan de Vrije Universiteit en dat dit Corps de uitvoering in dezen vorm afkeurt.

Waar is, dat er een heel enkele student aan de Vrije Universiteit bij de zaak betrokken is.

In elk geval mag dus noch de Vrije Universiteit, noch het Studenten-corps voor deze zaak aansprakelijk worden gesteld.

Wat sommige ouders hun kinderen veroordelen te doen buiten eenig verband met onze Hoogeschool, rekene men de Vrije Universiteit niet toe.

Moest zulk een verklaring eigenlijk wel noodig zijn?

Wie rustig nadenkt, kan uit zichzelf tot gelijke konklusie komen.

Immers, die tooneeluitvoering wordt gegeven midden in de vakantie.

In de week vóór Paschen.

Als alles aan de Vrije Universiteit stil ligt.

Als de studenten in de ouderlijke woning vertoeven, over heel het land verspreid.

Zou men nu heusch zoo naïef zijn te meenen, dat de studenten uit alle oorden des lands daar komen spelen of die uitvoering bijwonen?

Men moest toch wat kalmer oordeelen.

En er vooral zoo dadelijk niet inloopen.

Want wie die christen-studenten ook mogen zijn, de studenten aan de Vrije zijn het niet.

Er loopt er, gelijk Prof. Grosheide reeds opmerkte, een enkele onder door.

Maar ze treden er niet op als studenten.

En nog minder vertegenwoordigen zij de studenten aan onze Universiteit.

Immediats is deze zaak aan het rollen.

Het heftigst uitte zich Dr. Geelkerken in de „Overtoomsche Kerkbode“.

Hij plaatst boven zijn artikel: „Betreuren“ waardig.

Het opmerkelijke is echter, dat hij deze tooneeluitvoering in bescherming zou nemen, wanneer zij maar viel op een anderen datum.

Door een Chr. Studenten-tooneelgezelschap zal op Dinsdag 15 April a.s. des avonds te 8 uur precies, in den Stadsschouwburg alhier, een besloten voorstelling gegeven worden van „Saul en David“, treurspel in vier bedrijven. Aldus deelt een circulaire mede, die dezer dagen in vrij breeden kring rondgezonden werd, in nog heel wat breeder kring bespreking en beoordeeling vond, vindt en vermoedelijk nog zal vinden, en waarover wij ons derhalve, al geldt het hier een gebeuren, dat zich zal afspelen in „besloten“ kring, veroorlooven ook op deze plaats iets te zeggen.

Niet, om onze afkeuring uit te spreken over deze tooneelvoorstelling als zoodanig, of over het feit, dat een Bijbelach stuk zal worden opgevoerd. Immers, hoe men overigens onder ons ook moge oordeelen over het hedendaagse tooneel en over de houding en gedragingen, welke den Christen ten opzichte daarvan betamen, wie zich herinnert, dat niemand minder dan Calvijn de dramatische kunst „geenszins verwierp en slechts tegen misbruik zich verklaarde, en er dan ook in zijn tijd te Genève door liefhebberij-acteurs bijbelsche stukken, zelfs publiekelijk, ten tooneele zijn gebracht,

zal moeten erkennen, dat bovenbedoeld Christelijk Studenten-tooneelgezelschap zich althans beweegt in de historische, Calvinistische lijn.

Ik ben zoo vrij, hoewel Calvijn's standpunt deelend, staande te houden, dat deze tooneeluitvoering beslist afwijkt van de historische, Calvinistische lijn.

Tusschen wat Calvijn in Genève toestond en wat hier staat te worden vertoond, is een breed verschil.

De meening van Calvijn is door Dr. G. dan ook niet precies weergegeven.

En dat behoort men toch te doen.

Doch dit in het voorbijgaan.

Maar, zooals we zeiden, 't betreuenswaardige zit in voor Dr. G. in den datum.

Neen, maar wat wij, voor ons, betreuenswaardig achten, is dat deze opvoering zal plaats vinden op Dinsdag 15 April a.s., dat is dus in de „Stille Week“. Wij weten wel, dat het Calvinisme, althans aanvankelijk, met de opzettelijke herdenking der groote heilsfeiten in den loop van het kerkelijke jaar brak, maar wij, Gereformeerden van dezen tijd, houden toch onze lijdens-overdenking, doorleven den Goeden Vrijdag, viereen ons Paascheest. En nu van tweeën één: of men moet dit in het geheel niet doen, of men moet het met hart en ziel doen. En in het laatste geval valt een avond van lustigenot in den Schouwburg in de week, waarin wij onze aandacht concentreeren op het lijden en sterven van onzen Heer en Holland jammerlijk uit den toon. Het bijwonen eener uitvoering bijv. van de Matthéus-passion behoort dit niet te doen; kan integendeel onze lijdens-meditatie steunen en verdiepen. Maar van de „besloten voorstelling“, waarvan de bewuste circulaire spreekt, is dit moeilijk te verwachten.

Het is o.a. zeer te betreuren, dat in de week, waarin men zich, ook buiten onzen kring, nog vrij algemeen van schouwburgbezoek onthoudt, christelijke studenten juist daartoe uitnoodigen.

Deze beschouwing van de „Stille Week“ is m.i. niet vrij van overdrijving.

Voor Paulus waren alle dagen gelijk.

Daaruit volgt toch zeker, dat ook alle weken gelijk zijn.

De een is niet heiliger dan de ander.

Ik weet wel, dat de „Stille Week“ ook onder onkerkse menschen zekeren eerbied inboezemt.

Maar ik kan daarin niet anders zien dan een naverking van den Roomschen zuurdeesem, die later ook sommige kringen in de Hervormde Kerk doorzuurde.

Ook al leeft men met hart en ziel in deze dagen in, rouwdagen mogen ze voor ons nooit zijn.

Bij den alleenlijdenden Christus kunnen we ook in die week niet blijven staan.

Wij, kinderen van den nieuwen dag, bezien ook het lijden bij het licht der opstanding.

Dit geloof moet ons steeds bijblijven: Jezus leeft! Daarom is in de Stille Week niets verboden, wat anders geoorloofd is.

Waar men Jezus bij kan nooden, mag gedaan.

Voor ons heeft dan ook het argument van de „Stille Week“ niet de minste waarde.

En nu sleept Dr. G. er nog de hoogleraren en inzonderheid de theologische professoren bij.

Hij stelt een vraag, die ik niet anders dan als min korrekt kan opnemen.

Hij toch besluit zijn artikel hiermee:

Naar ons ter oore kwan, gevoel men onder hen ons bezwaar, en deed men pogingen, om alsnog den datum te verzetten; wat echter niet niet meer mogelijk schijnt te wezen. Doch met groote bevreemding vragen wij ons toch af, hebben deze jongelui hun plannen zoo algeheel voor zich gehouden, dat geen onzer hoogleraren daarvan iets wist, en is er onder deze laatsten, zelfs onder de theologische professoren, geen enkele geweest, die hun deze tooneelvoorstelling in de Stille week ernstig onttraden heeft?

Wat zou men er van denken, als iemand die vraag eens aldus omzette: „Doch met groote bevreemding vragen wij ons toch af: hebben deze jongelui hun plannen zoo algeheel voor zich gehouden, dat geen der kerkeraadsleden van Amsterdam-Zuid daarvan iets wist, en is er onder deze laatsten, zelfs onder de predikanten, geen enkele geweest, die hun deze tooneelvoorstelling in de Stille Week ernstig onttraden heeft?“

Het kan Dr. G. niet onbekend zijn, dat er een zeker verband kan gelegd tusschen deze tooneelvoorstelling en de roeping van den kerkeraad van Amsterdam-Zuid. Liefst gaan we hierop niet nader in.

Maar als zulk een vraag in de pers werd gesteld, zou dan Dr. G. niet de eerste zijn om te antwoorden — en zeer terecht —: ik ontzeg de pers het recht om van een kerkeraad rekenschap af te eischen?

Doch waarom ontleent Dr. G. het recht om door een rhetorische vraag in de pers de hoogleraren ter verantwoording te roepen?

Wij respecteren de pers.

Doch ook voor haar zijn er grenzen.

En of dit een plaatselijke Kerkbode betreft of een onzer grootste bladen, dat blijft gelijk.

„Overtoomsche Kerkbode“, „Hilversumsche Kerkbode“, „Utrechtsche Kerkbode“, „Heraut“, „Bazuin“ staan daarbij op één lijn.

Als ik dan aan het eind in het kort rekenschap van gevoelens afleg, dan doe ik dat niet op som-

matie van Dr. G., ook niet als hoogleeraar, maar geheel persoonlijk.

Ik voor mij mag niet anders dan deze tooneeluitvoering, om ingrijpendere motieven dan Dr. G. bijbracht, ten eenenmale afkeuren.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Nog eens het stakingsrecht.

III.

Is er recht van werkstaking?

Op deze vraag is een bevestigend antwoord gegeven op het eerste christelijk-sociaal congres, dat onder leiding van Dr. Kuyper in 1891 te Amsterdam gehouden is. Op dat congres heeft de heer A. Wiersinga, de vroeg-ontslapen eminente strijder voor het recht en de vrijheid van het christelijk beginsel op elk terrein, een referaat gehouden over het onderwerp Patroons en Arbeiders, en in dat referaat is ook gesproken over de quaestie van de toelaatbaarheid of het recht van collectieve staking. Hij beziet deze quaestie aldus:

„Al heel gemakkelijk maken zij zich van de beantwoording dezer vraag af, die iedere werkstaking revolutionair noemen, en dies de deelneming er aan zondig. Zij ontkennen eenvoudig elk recht van werkstaking. Vlak tegenover deze groep staat een andere, die in hoogheid des harten zich stelt boven en tegen de ordonnantien Gods en die de werkstaking onder welke omstandigheden ook, predikt en aanmoedigt. 't Is ook hier: die wel onderscheidt, leert wel. Allereerst merken we op, dat er ten onzent geen slavernij meer is, maar vrije arbeid. De werkmans is, ook al ontkennen we geenszins, dat hij zijn heer onderdanigheid is verschuldigd, door de genade Gods geen slaaf meer, maar een vrije. Hij verhuurt zijn diensten tegen een billijk loon, doch geeft niet, gelijk de slaaf, zijn persoonlijkheid prijs aan de tirannieke willekeur van zijn meester. De dienstknecht van nu staat deswege hooger dan de dienstknecht van vroeger.“

Deze bewering wordt gestaafd met bewijzen uit de Heilige Schrift.

De referent beroept zich op de mozaïsche wetgeving en op de mispraken van den apostel Paulus, en gaat dan aldus verder:

„Welnu, werkstaking — als daad op zichzelf beschouwd niet verboden door de wet Gods — is somtijds het eenige middel, waardoor de vrije arbeider ontkomen kan aan een moderne slavernij; een slavernij, welke den werkmans somwijlen in nog slechter conditie brengt dan die der oudheid; en uit dat oogpunt bezien mag het recht van werkstaking geenszins worden ontkend. Vooral niet, wanneer we daarbij letten op het feit, dat de mensch niet op zichzelf staat, zich niet los mag gevoelen noch van zijn vaderen noch van zijn zaad. En gelijk nu elk volk een roeping heeft voor zijn nakomelingschap, om de vrijheden, die het als een heilig pand onder Gods voorzienig bestuur verkregen heeft, ongeschonden den kinderen over te leveren, zoo heeft ook iedere stand, ook de werkmansstand, de roeping, om, wat hij word door de gunste Gods, ongedeerd te kunnen blijven ook in het geslacht, dat na hem en uit hem zal zijn. Nu zijn er twee zaken, die de werkgever in 't algemeen verplicht is zijn arbeiders te verzekeren: 1º een menselijke behandeling en 2º een menselijk bestaan. Verzekering van een of van beide diër plichten kan een reden opleveren om van het recht van werkstaking gebruik te maken. Werkstakingen als politiek instrument moeten door ons als verboden worden beschouwd. Dan toch treden zij geheel van haar natuurlijk terrein af en dienen niet meer om den toestand van den werkmans te verbeteren, maar tot omverwerping van den Staat. Aan socialistische werkstakingen, die ten doel hebben de omkeering van het bestaande, doe de christenarbeider nooit mee.“

De staking is dus om tweeërlei reden geoorloofd.

De eerste is, wanneer de patroon in gebreke blijft zijn arbeiders met een menselijke behandeling te bejegenen, en de tweede, wanneer hij hun een menselijk bestaan onthoudt. Over deze beide voorwaarden weidt de heer W. in den breede uit. Hij toont aan, waarin die behandeling bestaat, en wat hij met dat bestaan bedoelt, en komt dan tot de conclusie, dat, indien deze tweevoudige conditie niet wordt vervuld, wanneer de arbeider niet als een vrij mensch, als een beeldrager Gods wordt behandeld, en te weinig ontvangt om zonder zorg in zijn levensonderhoud te voorzien, staking geoorloofd is. Immers verbreekt de patroon zelf, door zoo op te treden, de ware verhouding, die tusschen beiden moet bestaan. Hij maakt gebruik van het recht van den sterkste. En als dit zoo is, mag men ook den arbeider het recht van werkstaking in geen enkel opzicht ontzeggen.

Hierbij moet op drieërlei worden gelet.

In de eerste plaats op de verhouding, waarin de werkmans op een bepaald tijdstip staat tot den werkgever. Is het arbeidscontract afgesloten, dan zijn de arbeiders volkomen vrij om de voortzetting van den arbeid te verbinden aan het inwilligen van nieuwe voorwaarden. Tijdens het arbeidscontract echter zijn ze gehouden den arbeid voort te zetten, tenzij dan of dat het contract gesloten is

door patroon zelf of contra de bes en o plicht staking men ander te se vangt slager wetten besch ons het neer De v liever mag schen inbra ljk p eens bewe neemt in di recht

Vooris de werk Deee beiders Door d lieden v verdwene zijden, er

De dergs komt minst te sta eene doend delapl bevre eene openh spreek priks arbeit moete zien v voore eene versta gaat Dit is stakio tot o staker deel dwing ander zet. I gezon dezer voor ring) afvoe „klass voeds lisme der e volled gaat heeft

Deze v De hee gewozen mate ver vooral n pleit voo band van teljke or patroons beteekeni doen, wa te voork middeljk ljk onge nog ter inneren t tie gezeg een heri ken beh van het het is b toen aan

4) Dit en verbaal, lid

De nie

De zo geerte be ling va ljkheid.